

MİMARİ, İÇ MİMARİ, SANAT VE DOĞAL TAŞ DERGİSİ
ARCHITECTURE, INTERIOR DESIGN, ART AND NATURAL STONE MAGAZINE

ISSN | 308-8319

Natura

OCAK - ŞUBAT 2021 / JANUARY - FEBRUARY 2021

**KAPAK PROJESİ / COVER PROJECT: U EVİ / U HOUSE DOSYA / SHOWCASE: DOĞAL TAŞ TASARIM
TRENDLERİ / DOĞAL TAŞ TASARIM TRENDLERİ RÖPORTAJ / INTERVIEW: EDA TAHMAZ MAKALE / ARTICLE:
BİR İNŞA TEKNİĞİ OLAN GABİON DUVARIN MİMARİ TASARIMA DÖNÜŞÜMÜ / TRANSFORMATION OF
GABİON WALL AS A CONSTRUCTION TECHNIQUE INTO ARCHITECTURAL DESIGN**

İSTANBUL'UN MEZARLARI TASARIM YARIŞMASI'NDA TÜRK DOĞAL TAŞLARI ÖNE ÇIKTI

TURKISH NATURAL STONE AT THE FOREFRONT OF THE GRAVES OF ISTANBUL DESIGN CONTEST

Begüm Çelebi

Adile Naşit Mezarı.
Adile Naşit Grave

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı ve İstanbul Planlama Ajansı iş birliğiyle Eylül ayında açılan "İstanbul'un Mezarları Tasarım Yarışması" sonuçları Aralık ayı başında açıklandı. Ülkemizin tasarım programından hak ettiği payı alamayan mezarın ortak kültürel değerler adına taşıdığı anlamın altını çizen yarışma, ölümü estetikle buluşturmaya, kolektif hafızayı tasarıma aktaranları bu mesele üzerinde düşünmeye, bu konuda tavır geliştirmeye ve sorumluluk üstlenmeye davet ederken aynı zamanda mezarlıkların taşıdığı önemi hatırlamaya ve ölümlerimize karşı toplumsal duyarlılığı güçlendirmeye yönelik bir çağrı olarak öne çıktı.

Yarışmanın bu yılki ilk etabında mezarlıkları tasarlanmak üzere belirlenen isimler, yalnızca farklı alanları değil, aynı zamanda farklı toplumsal kesimleri de temsil etti. Bu anlamda Adile Naşit, Ahmet Mete Işıkkara, Aşık Daimi, Cihat Burak, Didem Madak, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Eremya Çelebi Kömürçüyan, Halide Edip Adivar, Halil Kaya, Hilmi Ziya Ülken, Lefter Küçükandonyadis, Mes'ud Cemil, Naim Süleymanoğlu, Neyzen Tevfik Kolaylı, Optik Başkan, Orhan Kemal, Turgut Uyar, Ali Nezh Uzel ve Cevdet

The "Graves of Istanbul Design Contest" announced its winners at beginning of December (2020). Hosted by the City of Istanbul's Department of Cultural Assents and the Istanbul Planning Agency, one aim of the contest-held this past September-was to emphasize the fact that Istanbul's graves, even if a cultural asset, haven't received attention they deserve by Turkey's design programs. Therefore, it invited designers-i.e. the architects of our collective memory-to ponder over this issue, take responsibility for it, and bring esthetic to death. Likewise, asked all of us to pause and think about why cemeteries are important, and to heighten-as a society-our awareness those who have passed away.

Come phase one, contestants were asked to re-design the graves/ environs of the graves of figures who represent different strata of Turkish society. Most notably: Adile Naşit, Ahmet Mete Işıkkara, Aşık Daimi, Cihat Burak, Didem Madak, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Eremya Çelebi Kömürçüyan, Halide Edip Adivar, Halil Kaya, Hilmi Ziya Ülken, Lefter Küçükandonyadis, Mes'ud Cemil, Naim Süleymanoğlu, Neyzen Tevfik Kolaylı, Optik Başkan, Orhan Kemal, Turgut Uyar,

Aşık Daimi Mezarı.
Aşık Daimi Grave.

Cihat Burak Mezarı.
Aşık Daimi Grave.

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Mezarı.
Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Grave.

Halide Edip Adivar Mezarı.
Halide Edip Adivar Grave.

Kılıçlar-Necdet Yıldırım, mezarları ve/veya yakın çevresi yarışmayla tasarlanması için belirlenen isimler oldu. Yarışmaya 375 proje başvururken, birincilik ödülü alan projeler arasında doğal taş malzeme kullanan tasarımları sizler için ele aldık. Adem Şahinoğlu ve ekibi tarafından tasarlanarak birincilik ödülünün sahibi olan Adile Naşit Mezarı, son teneffüs zilini çalarak aramızdan ayrılan Hafize Ana'nın yansıtıldığı uzun mermer blok ve aynı ebatlarda hemen yanına yerleştirilen eşi Ziya Bey'in etrafına toplanan irili ufaklı mermer bloklardan oluşuyor. Adile Naşit'in mezar taşı üzerinde yine mermerden bir okul zili bulunuyor. Ekip, Adile Naşit ve Ziya Bey'in mezar taşında açık renk mermer kullanırken, Naşit'in kuzucuklarını dediği çocukları yansıtan irili ufaklık bloklarda bir ton koyu mermer tercih etmiş. Deniz Uygur'un Aşık Daimi ve Hilmi Ziya Ülken olmak üzere 2 ayrı kategoride birincilik ödülünü aldığı tasarımlarda doğal taş kullanımı öne çıkıyor. Vahdet anlayışını kendi özünü bütünleştiren en değerli hümanistlerden Aşık Daimi'yi varoluşunun sebebi coğrafyasından aynı düşünmeyen Uygur, mezar tasarımı için ağırbaşlı bir sadelikte 2 kaya parçası düşünmüş. İsmi, pirinç bir levhaya yazılarak taş kütesine saptırılmış. Aşık Daimi'nin memleketi Erzincan'dan doğayı hırpalamadan elde edilecek kütlelerde, taşın türünden öte coğrafyası değerli bulunmuş. Deniz Uygur, Ordinaryus Profesör Hilmi Ziya Ülken ve ailesi için düşündüğü birincilik ödülünü alan tasarımda ise aile mezarını, tek gerçek mekana birden fazla zaman ve mekan sığdırması nedeniyle

Ali Nezh Uzel, and Cevdet Kılıçlar-Necdet Yıldırım. Out of 375 submissions, many walked home with first prize. We wanted to tell you about those who used natural stone. Adem Şahinoğlu and his team took home first prize for their design of Adile Neşat's grave. Fondly remembered for her role as Hafize Ana, the recess bell-ringing schoolmistress (in the Turkish classic Hababam Sınıfı), Adile and her husband Ziya Bey's grave bed feature a long marble block. A series of small and large marble blocks of similar dimensions surround gravesite. Atop Adile's grave stone sits a hand bell, again carved from marble. The team chose light colored marble for Adile and Ziya's grave bed, alongside one tone of dark colored marble for the surrounding blocks, each symbolizing Adile's "kuzucuklar" (i.e. children). Deniz Uygur won first place for two gravesites, those of Aşık Daimi and Hilmi Ziya Ülken. Aşık was one of Turkey's prominent humanists with a heightened understand of unity, which he internalized whole-heartedly. Feeling that Daimi was not a product of his geography, Uygur chose to feature two plain boulders brought directly from Daimi's birthplace of Erzincan- suggesting that a stone's place of origin is more valuable than its type. One of the boulders carries a bronze plaque inscribed with Daimi's name. Uygur's other project is the family gravesite of Professor Ordinarius Mr. Hilmi Ziya Ülken. Uygur approached it as a heterotopia, because the site harbors more than one time slice and space. Uygur disagreed with Ülken on many a topic. Nevertheless, he opted to feature a

Optik Başkan Mezarı.
Optik Başkan Grave.

Halil Kaya Mezarı.
Halil Kaya Grave.

Hilmi Ziya Ülken Mezarı.
Hilmi Ziya Ülken Grave.

Orhan Kemal Mezarı.
Orhan Kemal Grave.

bir heteretopya olarak ele almış. Uygur, Hilmi Ziya Ülken ile fikir ayrılıklarına rağmen şu an aynı toprağın altında yatan aile üyelerinin her biri için birbirinin eşi olan traverten küp taşlar kullanmış. Alper Derinboğaz ve ekibine birincilik ödülünü kazandıran Cihat Burak Mezarı, ekip tarafından Resim, Mimarlık, Edebiyat ve Seramik olarak 4 alanda eserler veren sanatçının kendisine ve ailesine saygı durağı olarak tanımlanıyor. Bu anlamda mezar, Burak Ailesi ve kardeşinin ailesi olan Ergüven Ailesi olarak 2 kısma ayrılıyor. Burak Ailesi'nin yanındaki 4 taş Cihat Burak'ın çok yönlü sanatını imliyor. Marmara mermeri kullanılan en yüksek taş Cihat Burak'ın yaşamını kaplayan mimarlığı, Afyon şeker mermeri olan 2. taş resme tutkusunu, Rapsodi mermeri kullanılan 3. taş edebiyatını, Uşak mermeri tercih edilen 4. taş ise seramik sanatını simgeliyor.

Doğal Taş ile Yakalanan Simgesellik

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Mezarı tasarımıyla birincilik ödülünü kazanan Rumeysa Zeynep Kurtuluş ve ekibi, halihazırda bulunan mezar taşının kısa oluşu ve bu sebeple görünürlüğünün az olması durumunu, Elmalılı Hamdi Yazır'ın Kur'an-ı Kerim'i çevirmedeki öncülüğüyle bir araya getirerek öncü ve belirgin bir strüktür elde etmeyi amaçlamış. Bu nedenle mezarın baş kısmında yükselen ince uzun ağaç ve mezarın ayak kısmında bulunan taşı dikkate alan ekip, ağaç ile birlikte dikey bir yönelim sergileyen 15x20 cm kesite ve 200 cm uzunluğa sahip Marmara mermeri mezar taşı ile

set of travertine cubes/slabs, one for each family member. Alper Derinboğaz won first place for Cihat Burak's gravesite. He and his team described their design as a stop to pay homage to the artist-a Renaissance man in painting, architecture, literature, and ceramic- and his family. The grave has two sections, one for the Burak family, the other for his brother's family, the Ergüvens. The Burak side has four stones on it, each honoring one aspect of his artistic legacy. The tallest stone is Marmara marble and symbolizes architecture, to which he dedicated his life. The second stone is Afyon sugar marble, and symbolizes Cihat's passion for painting. The third stone, symbolizing literature, features Rhapsody marble. The fourth stone, symbolizing ceramic, is made from Uşak marble.

Capturing Symbolism with Natural Stone

Rumeysa Zeynep Kurtuluş came home with first place for her design of the gravesite of Emalılı Muhammed Hamdi Yazır. The current grave is short, and therefore suffers from a lack of visibility. Rumeysa and her team were surprised by there only being a tall, wispy tree at the head of the grave, and a grave stone at the foot. Known for his pioneering [Turkish] translation of the Qur'an, his new grave is meant to reflect his accomplishment via a more pronounced structure. The team therefore designed a 15x20x200 cm vertical gravestone made from Marmara marble that runs alongside the tree in order to make the site more visible from afar.

Neyzen Tevfik Kolaylı Mezarı.
Neyzen Tevfik Kolaylı Grave.

mezarlığın dışından dahi görünür bir tasarım elde etmiş. Çağhan Keskin ve ekibinin Halide Edip Adıvar Mezarı ve Optik Başkan Mezarı olmak üzere 2 ayrı kategoride birincilik ödülünü aldığı tasarımlarda doğal taş kullanımı öne çıkıyor. Halide Edip Adıvar ve kendinden önce vefat eden 38 yıl evli kaldığı hayat arkadaşı Abdülhak Adnan Adıvar'ı sonsuz uykularına yan yana uzanmış oldukları kabirlerinde birbirinden ayıracak ve Halide Edip'e özelleşen bir anıt mezar tasarımından bilinçli bir şekilde uzak duran tasarım, birbirini tamamlayan 2 platformdan oluşuyor. Uşak ocaklarından çıkarılan gri andezit taşının kullanıldığı platformların başında, Diyarbakır ocaklarından çıkarılan siyah Bazalt taşından yapılmış ve yine birbirini tamamlayan mezar baş taşları bulunuyor. Ekibin bir diğer kategoride birincilik ödülünü aldığı mezar ise Optik Başkan'ın çubuklu siyah-beyaz forması ve kollarını iki yana açmış ikonografik duruşunu tasarıma aktarıyor. Aile kabristanını bütüncül olarak ele alan tasarımda, her 3 kabir için ortak mezar baş taşı aynı zamanda kabirleri birbirinden ayırıyor. Mezar baş taşında Diyarbakır ocaklarından çıkarılan siyah Bazalt kullanılırken Optik Başkan'ın anne ve babasının kabri üzerinde yine siyah bazalt taştan üretilen 20 cm yüksekliğinde bir lahit bulunuyor. Optik Başkan'ın aynı malzemeden çerçeve içine alınan kabri ise üzerine serilen beyaz çakıl taşı ile tamamlanıyor.

Yusuf Burak Dolu ve ekibi, hala hakkında pek bir şey bilinmeyen ve 90'ların en acı olaylarından birinin hiç bilmeden öncüsü olan Halil Kaya için tasarladığı birincilik ödülünü alan mezarda, masif ve çok da damarlı olmayan beyaz mermer tercih etmiş. Marmara mermeri kullanılması düşünülen mezar, topraktan başucuna uçuşan kuş motifleriyle tamamlanmış.

Neyzen Tevfik Kolaylı Mezarı ile birincilik ödülünün sahibi olan Nihal Konar Naş, tasarımında merkeze doğru inen 9 kat basamak ile neyin 9 boğumuna referans vermiş. 10 cm yüksekliğe sahip mezar, Neyzen Tevfik Kolaylı'nın makama ve dünya haline önem vermeyen umursamaz ve mütevazı kişiliğini işaret ediyor. Afyon ocaklarından

Cevdet Kılıçlar-Necdet Yıldırım Mezarı.
Cevdet Kılıçlar-Necdet Yıldırım Grave.

Çağhan Keskin and his team won first place for two projects that bring out the best of natural stone: the gravesites of Halide Edip Adıvar and Optik Başkan. Halide's gravesite is shared with her spouse of 38 years, Abdülhak Adnan Adıvar (who pre-deceased her). The new grave is comprised of two platforms, atop which sit two gravestones, one of which-while it honors Halide-was deliberately designed not to be mausoleum-esque. Both platforms are made from grey andesite from the quarries of Uşak. At the beginning of the platforms where gray andesite stone extracted from Uşak quarries are used, there are tombs head stones that are made of black Basalt stone extracted from Diyarbakır quarries and again complement each other. The Keskin team's other prizewinner, Optik Başkan's gravesite, has a black/white-striped form with arms on either side that open outwards, lending it an iconographic feel. The design considers the entire Başkan family. There is one central gravestone made from black Diyarbakır basalt. In front of that are three sections, two for Optik's parents, both sharing a 20 cm tomb. Optik's own grave is separated by a basalt frame and quilted with white pebbles.

Yusuf Burak filled and his team preferred massive and not very streaky white marble in the grave, which was awarded the first prize for Halil Kaya, who is still unknown and who is the pioneer of one of the most painful events of the 90s. The grave, which is thought to use Marmara marble, is completed with bird motifs flying from the soil to the bedside.

The Dolu team chose a massive slab of white Marmara marble, with as few veins as possible. Finished the site is a motif of birds flying towards the head of the grave from the ground.

Nihal Konar Naş walked home with first prize for her re-design Neyzen Tevfik Kolaylı's grave. Referencing the nine segments of a ney (a Turkish flute-like instrument), the new 10 cm-tall, white Afyon marble grave is composed of nine steps. At the same time, it hints at Neyzan's humble character that cared little for anything

Turgut Uyar Mezarı.
Turgut Uyar Grave.

çkarılan beyaz mermerin tercih edildiği mezarın merkezinde yer alan ney ve neyin altı deliği ise sanki bir girdabın içeri akışı gibi insanın ölümle kendi aslına geri dönüşünü ifade ediyor.

Alican Tüfenkoğlu ve ekibinin Orhan Kemal için tasarladığı birincilik ödülünü alan mezar, ölümün de yaşam döngüsünün bir parçası olması düşüncesinden hareketle bir ziyaret ve anı döngüsü tanımlıyor. Bu döngü içerisinde gerçekleşebilecek farklı senaryolara uygun mekansal çözümleri basit ve gösterişsiz bir şekilde tasarlayan ekip, çentik duvarı, can suyu oluğu, aromatik bitki havuzu, çoklu oturma elemanı, kaide ve mezar taşları şeklinde tasarlanan mezarın çevresindeki küçük boşlukları adım taşları ve bireysel oturma elemanları ile destekleyerek döngünün parçası haline getirilmiş. Mezar taşı ve çentik duvarında Akdeniz Bölgesi ocaklardan çıkarılan limra taşı ile Marmara Bölgesi ocaklarından çıkarılan kandıra ve küfeki taşı gibi kolay işlenebilen taş gruplarını tercih eden ekip, can suyu oluğunda Denizli ocaklarından çıkarılan krem renk traverten ya da aynı tonlarda mermer düşünmüş.

Havva Yetkin ve ekibinin tasarladığı birincilik ödülünü kazanan mezar, Turgut Uyar'ın yaşamın dolaysız akışından beslenen şiir anlayışından hareketle, mezarlığın da çevresinin farkında olup onunla temas kuran bir ilişki içinde kurgulanmış. Mezarlık, çevresiyle etkileşim içinde olup zaman içinde onunla birlikte yaşayan, dönüşüme açık bir duruş sergilerken doğanın içine sızabileceği damarlar oluşturmak ve kısmen aşınmaya müsait bir malzeme olan kireç taşı kullanmak bu doğrultuda alınan bir karar olmuş.

Talha Girgin'e birincilik ödülünü kazandıran Cevdet Kılıçlar-Necdet Yıldırım Mezarı, mevcutta yan yana duran mezarlarının aksine bir yaklaşım öneriyor. İki mezar alanını bir bütün olarak ele alarak tek mezar anıt alanı düşüncesine odaklanıyor. Tasarımda toprak zemine serbest oturan yekpare bir taş kütleli bulunuyor. Taş kütleli, oldukça mütevazi şekilde toprak ile aynı düzlemde durarak teklik-birlik vurgusu yapıyor. Üzerinde bulunan ince derz çizgisi ile iki kısma ayrılarak taşın altında yatan iki kişiyi işaret ediyor. Mezar, zemin taşının ucunda göğe doğru yükselen ve neredeyse birbirine değecek kadar yakın duran iki taş kütleli ile iki şehidi güçlü bir şekilde vurguluyor. Tasarımda; dayanıklılık, renk, doku ve görsel bütünlük amacıyla beyaza yakın açık gri, az delikli traverten taş tercih edilmiş.

worldly or for authority. At the center of the steps is a ney with six blow holes. The intended vortex-like visual effect is akin to a person returning to back to their essence when they die.

Alican Tüfenkoğlu took home first place with Orhan Kemal's gravesite. Conceived as a piece of the cycle between death and life, the team describes their project as a cycle between visitation and memory. Within that cycle is a simple, if not modest design that considers different scenarios in retrospect to the space. It more over accommodates a kerf wall, a sprinkler, a fragrant flowerbed, both multi-person and single person seating areas, a pedestal, and narrowly gapped stepping stones that surround the site like gravestones-all of which complete the cycle. The headstone and kerf are made from Mediterranean limra, alongside kandıra and limestone from Turkey's Marmara region, because they are easy to work with. Cream-colored Denizli travertine-or possibly marble-was thought of for the sprinkler.

The tgrave, which won the first prize, designed by Havva Yetkin and her team, was built in a relationship that was aware of the environment of the cemetery and was in contact with it, based on Turgut Uyar's poetry understanding that feeds on the immediate flow of life. While the cemetery interacts with its surroundings and lives with it over time, exhibits an open stance open to transformation, creating veins that nature can penetrate into and using limestone, a material that is partially susceptible to corrosion, has been a decision taken in this direction.

Last, but not least, is Talha Girgin's prize-winning gravesite for Cevdet Kılıçar and Necdet Yıldırım. Instead of two graves side by side, as currently exists, Talha proposes creating a single gravesite in which both graves united by a single stone block beneath which is open ground. The block is intended to be humble and on the same plane as the ground, thereby emphasizing oneness. A narrow gap running down the middle implies that two people are resting. The grave strongly emphasizes the two martyrs, with two masses of stones rising towards the sky at the end of the ground stone and almost touching each other. In the design, for the purpose of durability, color, texture and visual integrity, near white light gray, less perforated travertine stone was preferred.